

การจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

นางสาวแจ่มจันทร์ นพบุตรกานต์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-559-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T16456890

WEEDING IN ACADEMIC LIBRARIES

Miss Chamchand Nobphabutran

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-559-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
โดย นางสาวแจ่มจันทร์ นพบุตรกานต์
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สืบสนธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Santi Suvorn

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ อุดสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

N.L.

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช)

Prasanna

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สืบสนธิ์)

Wit

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขนิษฐ ตัดทวิรัตน์)

Wong

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่องพรรณ ลวนานนท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

แจ่มจันทร์ นพบุตรกานต์ : การจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
(WEEDING IN ACADEMIC LIBRARIES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์,
113 หน้า. ISBN 974-631-559-5

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานการจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบัน
อุดมศึกษา ในเรื่องนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก (เกี่ยวกับ ผู้กำหนดนโยบาย ลักษณะ และรายละเอียด
ของนโยบายด้านประเภทสิ่งพิมพ์ ระยะเวลาที่ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงาน) หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือก
หนังสือเพื่อจำหน่ายออก และวิธีการจำหน่ายหนังสือออกที่ห้องสมุดเลือกใช้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่กำหนดนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก
แต่มีการปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออก ห้องสมุดที่มีนโยบายส่วนใหญ่ไม่ เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และ
ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบาย ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจำหน่ายออกมาก
3 อันดับแรก คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือทั่วไป และวารสาร ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ห้องสมุด
ปฏิบัติต่อเนื่องเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นครั้งคราว และปฏิบัติระหว่างดำเนินงานประจำวัน และบรรณารักษ์
งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเป็นผู้ปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออกเป็นส่วนใหญ่ ห้องสมุดใช้หลักเกณฑ์
พิจารณาคัดเลือกหนังสือเพื่อจำหน่ายออกหลายประการประกอบกัน โดยใช้เกณฑ์สภาพตัวเล่มเป็นสำคัญ
และพิจารณาเกณฑ์อายุ และเนื้อหา เป็นอันดับรองลงมา และห้องสมุดใช้วิธีการบริจาคมเป็นวิธีการจำหน่าย
ออกเป็นส่วนใหญ่

ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานจำหน่ายหนังสือออกสำหรับห้องสมุด
ที่ยังไม่มีการปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออก และนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุด
ที่มีการดำเนินงานจำหน่ายหนังสือออกแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต แจ่มจันทร์ นพบุตรกานต์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C310318 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: WEEDING / ACADEMIC LIBRARIES

CHAMCHAND NOBPBABUTRAKAN : WEEDING IN ACADEMIC LIBRARIES. THESIS
ADVISOR : ASSO. PROF. PRAPAVADEE SUEBSONTHI, Ph.D. 113 pp.
ISBN 974-631-559-5

The objective of this research is to study the weeding in academic libraries. The research covers weeding policy (including policy maker, details of the policy, written or unwritten policy, library materials to be weeded, weeding frequency, staff); weeding criterias; and, withdrawal methods.

The research findings are that most of academic libraries have no weeding policy, but they practice weeding. The libraries that have weeding policy, almost all have unwritten policy. The policy is developed by library administrators. The library materials mostly weeded are ranked as : newspapers, general books, and periodicals. For the frequency, librarians conduct weeding continuously, occasionally, and in routine work. The weeding staffs are librarian, especially librarians who are responsible for collection development. Librarians use various criterias to identify the weeded items. Criteria mostly used is physical conditions, age, and content accordingly. Most of the books weeded are donated to other libraries.

Results from this research are of useful as guidance to libraries that would like to weed but have no weeding policy nor practice. Also libraries that have practiced weeding can improve their weeding practice.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... บรรณารักษศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต..... แจ่มจันทร์ นรมตราบนท์

สาขาวิชา..... บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... จ. อรรถว

ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
แนวเหตุผล.....	4
ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประชากร.....	8
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
คำอธิบายศัพท์.....	9
2. ปรัชญาบรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
คำจำกัดความ.....	10
สาเหตุของการจำหน่ายหนังสือออก.....	11
ประวัติการจำหน่ายหนังสือออก.....	13
ความสำคัญของการจำหน่ายหนังสือออก.....	14
นโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	16
หลักเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกหนังสือเพื่อจำหน่ายออก.....	19
วิธีการจำหน่ายหนังสือออก.....	23
ประโยชน์ของการจำหน่ายหนังสือออก.....	24
ข้อจำกัดในการจำหน่ายหนังสือออก.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27

3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
วัตถุประสงค์.....	33
ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	33
ประชากรที่เกี่ยวข้อง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
นโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	42
การมีนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	42
ลักษณะของนโยบายการจำหน่ายหนังสือออกที่ปรากฏ.....	43
การกำหนดนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	45
แนวทางและกฎ ระเบียบที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย.....	45
ผู้กำหนดนโยบาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบการ	
จำหน่ายหนังสือออก.....	47
สาเหตุของการจำหน่ายหนังสือออก.....	49
การปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออก.....	51
ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่จำหน่ายออก.....	51
ระยะเวลาการจำหน่ายหนังสือออก.....	53
ผู้ปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออก.....	55
หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนังสือออก.....	57
แนวทางที่ใช้ในการจำหน่ายหนังสือออก.....	57
หลักเกณฑ์ที่ใช้.....	58
หลักเกณฑ์รวมที่ใช้พิจารณาคัดเลือกหนังสือเพื่อ	
จำหน่ายออกสำหรับทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท.....	58
หลักเกณฑ์เฉพาะที่ใช้พิจารณาคัดเลือกหนังสือเพื่อ	
จำหน่ายออกสำหรับทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท.....	62

วิธีการจำหน่ายหนังสือออก.....	66
กฎ ระเบียบที่ใช้กำหนดวิธีการจำหน่ายหนังสือออก.....	66
วิธีการจำหน่ายหนังสือที่ใช้.....	67
วิธีการจำหน่ายออกรวมสำหรับทรัพยากรสารสนเทศ	
ทุกประเภท.....	67
วิธีการจำหน่ายออกเฉพาะสำหรับทรัพยากรสารสนเทศ	
แต่ละประเภท.....	69
ปัญหาและอุปสรรค.....	71
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	73
ประยุกต์ผลการวิจัย.....	84
แนวทางการวิจัยในอนาคต.....	86
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	87
รายการอ้างอิง.....	90
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	113

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	การกำหนดนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	43
2.	ลักษณะนโยบายการจำหน่ายหนังสือออก.....	44
3.	แนวทางและ กฎ ระเบียบที่ใช้ในการจำหน่ายหนังสือออก.....	46
4.	ผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการจำหน่ายหนังสือออก.....	48
5.	สาเหตุของการจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.....	50
6.	ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่จำหน่ายออก.....	52
7.	ระยะเวลาในการจำหน่ายหนังสือออก.....	54
8.	ผู้ปฏิบัติงานจำหน่ายหนังสือออก.....	56
9.	แนวทางที่ใช้ในการจำหน่ายหนังสือออก.....	57
10.	ลักษณะหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกหนังสือเพื่อจำหน่ายออก.....	58
11.	หลัก เกณฑ์รวมที่ใช้พิจารณาคัด เลือกหนังสือ เพื่อจำหน่ายออก สำหรับทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท.....	60
12.	หลัก เกณฑ์เฉพาะที่ใช้พิจารณาคัด เลือกหนังสือ เพื่อจำหน่ายออก สำหรับทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท.....	64
13.	กฎ ระเบียบที่ใช้กำหนดวิธีการจำหน่ายหนังสือออก.....	66
14.	วิธีการจำหน่ายหนังสือออก.....	67
15.	วิธีการจำหน่ายหนังสือออกรวมสำหรับทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท.....	68
16.	วิธีการจำหน่ายหนังสือออกเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท.....	70
17.	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจำหน่ายหนังสือออก.....	72
18.	สรุปหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจำหน่ายหนังสือออก.....	81

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยคามอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สีสันต์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์นี้ ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ จึงกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชนิษฐา คัตทวิรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่องพรรณ ลวนานนท์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และผู้รับผิดชอบงานจำหน่ายหนังสือออกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลการจำหน่ายหนังสือออกอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ที่ได้ให้โอกาสและเวลา ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ได้เอื้อเฟื้อและสนับสนุนด้านกำลังใจมาตลอด จนผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้

ขอขอบพระคุณ คุณอุสา ผู้บุญยงค์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการพิมพ์ด้วยความอุตสาหะและอดทนจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย